

Vänersborgs kommun

kommun@vanersborg.se

Beslut efter uppföljning för förskoleklass och grundskola

efter tillsyn i Frändeskolan
i Vänersborgs kommun

Uppföljning av tillsyn i Frändeskolan

Skolinspektionen genomförde tillsyn av Vänersborgs kommun under hösten 2017. Skolinspektionen fattade den 6 november 2017 beslut efter tillsyn för Frändeskolan. Skolinspektionen har nu gjort en uppföljning av de brister som framkom i detta beslut. Uppföljningen bygger på en redovisning av vidtagna åtgärder som Vänersborgs kommun inkom med den 6 och den 8 mars 2018 samt ett uppföljningsbesök som genomfördes den 8 maj 2018.

Sammanfattning av kvarstående brister

Enligt Skolinspektionens bedömning är nedanstående brister ännu ej tillfullo åtgärdade. Skolinspektionen konstaterar att Vänersborgs kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

Skolinspektionens ingripande

Arbetsområde	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
4. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling		
Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet.	Föreläggande	2018-11-20

Skolinspektionens bedömningar anges längre fram i detta beslut.

Sammanfattning av avhjälpna brister

Arbetsområde	Typ av ingripande
2. Extra anpassningar och särskilt stöd	
Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav	Brist avhjälp

Beslut

2018-06-20

3 (12)

Dnr 43-2016:10303

	som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga.	
4. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling		
	Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero.	Brist avhjälp
5. Förutsättningar för lärande och trygghet		
	Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.	Brist avhjälp
6. Styrning och utveckling av verksamheten		
	Rektorn följer upp skolenhetens resultat samt trygghet och studiero. Uppföljningen genomförs i relation till de nationella målen och dokumenteras.	Brist avhjälp
	Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen beslutar rektorn om nödvändiga utvecklingsåtgärder, och dokumenterar de beslutade åtgärderna.	Brist avhjälp
	Rektorn planerar för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomför dessa. Planeringen och åtgärderna dokumenteras.	Brist avhjälp

Skolinspektionens beslut

Vid uppföljning av tidigare beslut konstaterar Skolinspektionen att huvudmannen inte avhjälp samtliga påtalade brister. Skolinspektionen förutsätter att huvudmannen skyndsamt vidtar åtgärder för att avhjälpa de brister som kvarstår.

Skolinspektionen avslutar härmed tillsynen avseende de brister som bedöms som avhjälp.

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Vänersborgs kommun att senast den 20 november 2018 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att elevernas lärmiljö ska präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska se till att eleverna kan bedriva sina studier i en lugn miljö där de exempelvis inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra elever. Denna miljö bör inte begränsas till enbart lektionssalar, utan även gälla övriga studietrymmen på skolan som exempelvis skolbibliotek, grupprum. Vidare ska skolan genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever vid skolan. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas, och i förekommande fall åtgärdas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Vänersborgs kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)

Åtgärder

- Rektor ska se till att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet.

Motivering till bedömning av brist**Skolinspektionens tidigare beslut**

Skolinspektionen bedömde i beslut den 6 november 2017 att det bland annat fanns brister i arbetet med att tillförsäkra alla elever vid Frändeskolan en trygg skolmiljö. Huvudmannen förelades därför att senast den 6 mars 2018 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. Enligt beslutet var många av eleverna inte trygga i närheten av de äldre eleverna, som går på den angränsande skolan för årskurserna 7-9 bredvid. Eleverna upplevde även en otrygghet vid särskilt utsatta platser och i vissa situationer i skolmiljön och att det har varit känt för ansvariga på skolan under flera års tid. Utredningen visade även att det i stor utsträckning förekom ett grovt språkbruk och att eleverna upplevde att det inte gav någon effekt att säga till någon vuxen. Eleverna berättade inte heller alltid för lärare när incidenter inträffat eftersom de upplevde att det inte hjälper när de säger till. Vidare bedömde Skolinspektionen i beslutet att det fanns allvarliga brister i studieron för eleverna i en av skolans årskurser. Beslutet

förenades bland annat i denna del med vite om 700 000 kr. Det framkom i utredningen en samstämmig bild av att det varit brist på studiero under hela skoltiden för eleverna i denna årskurs vilket innebar att det varit oroligt under tre år. Det framkom även att den bristande studieron inverkar på lärarnas möjlighet att undervisa och på elevernas möjligheter att nå målen eller att nå så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.

Huvudmannens redovisning

Huvudmannen har den 6 och 8 mars 2018 inkommit med en redovisning av vidtagna åtgärder för att avhjälpa bristerna. Av redovisningen framgår bland annat att de genomfört en trygghetsvandring och en elevenkät under höstterminen 2017 samt intervjuat 12 elever i den av årskurserna som det var brist på studiero i, och med deras vårdnadshavare. Intervjuerna genomfördes under januari 2018.

Resultaten av elevenkäten som genomförts visar enligt huvudmannens redovisning att 86 procent av de svarande (113 elever) har uppgett att de känner sig trygga på skolan.

I den redovisning som huvudmannen inkommit med till Skolinspektionen finns en sammanfattning av de intervjuer som genomförts med elever och vårdnadshavare. Av sammanfattningen framgår att majoriteten av de intervjuade vårdnadshavarna ansåg att lärmiljön blivit något lugnare och tryggare i jämförelse med hur situationen var i november/december 2017. Vidare framgår att alla vårdnadshavarna ansåg att en långsiktig planering och förberedelse var viktig inför kommande årskurs, för att öka tryggheten, studieron och måluppfyllelsen. Exempel på förbättringsområden som framkom från vårdnadshavarna var; *Trygga upp raster* eftersom några elever upplevde att de då kunde få knuffar och slag från övriga klasskamrater samt *Arbeta med värdegrund* så som språk, regler och ordning under lektioner, raster och på fritidshemmet. Personalen måste markera tydligare vad som är acceptabelt och inte. Av sammanfattningen framgår även att knappt hälften av eleverna som intervjuats känt sig otrygga i skolan ibland, främst under raster, men även att de elever som känner sig trygga anser att rasterna behöver tryggas upp. Exempel på förbättringsområden som eleverna önskat; Fler rastvakter och Att någon rastvakt är stationerad på ett ställe, så att eleverna vet vart de ska vända sig om något inträffar. Avseende trygghetsvandringen presenteras inget resultat i den skriftliga redovisning som inkommit, men det framkommer att det har fattats beslut om att trygghetsvandringar, med rektor och elevråd, ska genomföras två gånger per år, en gång i februari och en gång i september.

I huvudmannens skriftliga redovisning framgår också att huvudmannen vidtagit flera åtgärder för att eleverna ska känna sig trygga på skolan och för att förbättra det dåliga språkbruket. Exempelvis har diskussion och analys om elevernas trygghet och språkbruk bland annat ägt rum i utvecklingssamtal, analysmöte mellan klasslärare och elevhälsan samt i arbetslagen. Utifrån analys har beslut fattats om såväl hälsofrämjande som förebyggande och åtgärdande insatser. Exempelvis har rektorn fattat beslut om fler vuxna på rasterna som bär västar och cirkulerar på skolgården, vuxna som följer eleverna till och från matsalen men också fler vuxna i matsalen samt ett schema för vuxennärvaron vid bussarna både i samband med skoldagens start och slut. Dessutom har personal och elever tillsammans utformat ordningsregler, som ett led i att förbättra det dåliga språkbruket.

Skolinspektionens uppföljningsbesök

Vid Skolinspektionens uppföljningsbesök den 8 maj 2018 intervjuades rektorn, lärare, elever och representanter för elevhälsan.

Eleverna beskriver hur de upplever situationen vid Skolinspektionens uppföljningsbesök. Det finns, enligt eleverna, många elever som använder svordomar, nedsättande ord och annat dåligt språkbruk. Eleverna ger flera exempel på tillfällen då de inte känner sig trygga på skolan. Framförallt uppger de att det är under rasterna som sådana situationer uppstår, men även i samband med matsituationen samt vid/på bussarna. Exempelvis berättar eleverna att andra elever jagas med pinnar av elever och att elever retas med andra elever för att skapa bråk. Enligt eleverna är det vanligt förekommande att elever retar andra elever, bland annat för deras utseende. Eleverna säger vidare i intervjun att de äldre eleverna på närliggande skolenhet har ett mycket dåligt språkbruk och uppträder på ett opassande sätt mot dem. Exempelvis kan de bli knuffade av dem när de står i matköen, tilltalade med svordomar och på ett nedsättande vis, eller att de äldre eleverna tar kläder från dem och lägger dessa inne på/ i toaletten. Det framkommer vid Skolinspektionens samtliga fem intervjuer med elever att eleverna tycker att det är för få rastvakter ute på rasterna, och att ingenting förändrats jämfört med tidigare. De säger vidare att de rastvakter som finns ute mest pratar med varandra och inte är så engagerade i eleverna.

Vid intervjun uppger elevhälsan att det vid trygghetsvandringen som genomfördes med elever i klassråden, i syfte att kartlägga otrygga platser, framkom flera exempel på situationer/platser där eleverna uppgett att de kände sig otrygga. Exempelvis berättade eleverna att de kände sig otrygga vid skolbussarna, med de äldre eleverna på närliggande skolenhet, vid "Dungen", i kön till matsalen, inne i matsalen och på toaletterna. Elevhälsan berättar vidare

att eleverna i samband med trygghetsvandringen även framfört önskemål om fler rastvakter samt att de rastvakter som finns också ska promenera runt på skolområdet och att skolan därför därefter utökade vuxentätheten på rasterna i enlighet med elevernas önskemål. Under intervjun med elevhälsan berättar Skolinspektionen att eleverna gett en tydlig bild av att det ändå inte alltid finns tillräckligt med vuxna på rasterna. Representanterna för elevhälsan svarar då att den bild eleverna ger inte stämmer. Detta eftersom skolan har tillsatt fler rastvakter som vaktar enligt upprättat schema samt bär gula västar för att vara bättre synliga för eleverna. Rastvaktsschemat ska enligt elevhälsan ha trätt i kraft en månad innan Skolinspektionens uppföljningsbesök. Exempelvis ska en rastvakt vara placerad vid lekplatsen och en vid fotbollsplanen, säger de. I intervju med elevhälsan framkommer också att det dåliga språkbruket på skolan till viss del kvarstår men att de vuxna alltid ingriper om de uppmärksammar att något sådant förekommer.

Även i intervju med lärare framkommer att det fortfarande är ett dåligt språkbruk på skolan men att det har blivit bättre i jämförelse med hur det var tidigare. Lärarna uppger, precis som elevhälsan, att antalet rastvakter utökats samt att några av dessa, utifrån behov, bemannar fasta ställen på skolgården. Enligt lärarna ska bemanningen göra att eleverna alltid ska kunna se en rastvakt oavsett var på skolgården de befinner sig. Under intervju med lärarna ger Skolinspektionen exempel på sådant som eleverna framfört under intervjuerna och beskriver på så sätt att lärarnas och elevernas bild av hur det är på rasterna verkar skilja sig åt, exempelvis när det gäller tillgången till rastvakter. Lärarna svarar då att det är elevernas upplevelse och något de får lyfta till diskussion bland personalen. De säger även att de behöver bli bättre på att använda västar så att de blir synliga för eleverna. Skolinspektionen ger under intervju med lärare även exempel på incidenter som inträffat mellan elever på Frändeskolan och de äldre eleverna på närliggande skolenhet, exempelvis att de äldre eleverna tar kläder från de yngre och lägger dessa inne på/i toaletten. Lärarna säger då att de inte har kännedom om att några sådana incidenter har inträffat. Inte heller har lärarna någon bild av att det förekommer incidenter mellan dessa elevgrupper i samband med maten då de säger att det är flera vuxna som går med eleverna och äter.

I intervju med rektorn ger Skolinspektionen exempel på sådant som eleverna framfört under intervjuerna och att de upplever att det finns för få rastvakter. Rektorn bekräftar att det inträffar incidenter på rasterna så som bråk eleverna emellan. När Skolinspektionen berättar att eleverna uppgett att det förekommer nedsättande kommentarer om varandras utseende framkommer att rektorn inte har kännedom om att något sådant förekommer. Avseende språkbruket på skolan säger rektorn att ett omfattande arbete gjorts för att komma till rätta med det dåliga språkbruket. Även om det inte finns något

uttalat tema för att förbättra språkbruket så är det enligt rektorn ett ständigt pågående arbete i klasserna som görs. Emellertid säger rektorn att mycket arbete kvarstår för att insatserna fullt ut ska få avsedd effekt.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att alla elever på Frändeskolan fortfarande inte tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet. Huvudmannen har vidtagit åtgärder för att förbättra tryggheten, emellertid framkommer det vid uppföljningen att det trots dessa insatser ännu finns situationer och platser som eleverna inte upplever är trygga. Eleverna berättar om att rasterna är en sådan situation då bråk uppstår mellan elever och att elever retas. Eleverna berättar också att de inte känner sig trygga med de äldre eleverna på närliggande skola eftersom de äldre eleverna inte alltid uppträder på ett bra sätt. Eleverna anser fortfarande att det är för få rastvakter ute på rasterna, och att ingenting förändrats jämfört med tidigare, samt att de rastvakter som finns ute mest pratar med varandra och inte är så engagerade i eleverna. Även om lärarna och elevhälsan inte delar elevernas åsikt att det är för få vuxna ute på rasterna gör Skolinspektionen bedömningen att de åtgärder som vidtagits ännu inte gjort skolmiljön trygg för eleverna. Rektorn bekräftar även elevernas uppgifter om att bråk mellan elever förekommer på rasterna. Till detta kommer att det fortfarande förekommer ett dåligt språkbruk bland eleverna. Att alla elever inte tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet strider mot författningarnas krav.

Skolinspektionen bedömer att det vid uppföljningen av tillsynen inte har framkommit annat än att Vänersborgs kommun avhjälpt bristen på studiero inom denna bedömningspunkt. Denna bedömning görs utifrån kommunens skriftliga redovisning samt det som framkommit vid uppföljningsbesöket.

Motivering till val av verktyg

Vänersborgs kommuns verksamhet vid Frändeskolan uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter avseende elevernas trygghet. Vänersborgs kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

Avhjälpna brister i verksamheten

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolans lärmiljöer måste anpassas så att de elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås får stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd. Skolan ska utveckla metoder för att stimulera och stödja tills åtgärderna får effekt genom att situationen för den enskilda eleven eller en grupp elever förbättras.

När skolans arbetssätt och arbetsformer inte är tillräckliga för att möta elevens behov ska en analys genomföras av hur skolan kan anpassa lärmiljöerna eller undervisningens innehåll och genomförande. Skolans svårigheter att möta elevens behov kan framkomma till exempel i undervisningen, genom resultat på nationella prov eller genom uppgift från eleven och dess vårdnadshavare. Lärare och elevhälsa ska oftast samråda för att kunna avgöra lämpliga insatser. Eleven och vårdnadshavaren ska vara delaktiga i detta. Det kan också handla om att skolan behöver förbättra sitt arbete med att hjälpa en elev med att planera och strukturera sina studier, färdighetsträning, specialpedagogiska insatser under en kortare tid, särskilda hjälpmedel eller utrustning och digital teknik med anpassade programvaror eller mer långvariga insatser såsom studiehandledning på modersmål eller regelbundna specialpedagogiska insatser såsom regelbunden kontakt med en speciallärare. Huvudregeln är att särskilt stöd ska ges i elevens ordinarie grupp om inte detta visats vara olämpligt utifrån elevens behov. Insatserna ska utvärderas och korrigeras om de inte haft avsedd effekt.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterade i tidigare beslut att Vänersborgs kommun inte uppfyllde författningskraven avseende att:

- Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 8 § skollagen)

Det har vid uppföljningen av tillsynen inte framkommit annat än att Vänersborgs kommun avhjälpit denna brist.

Motivering

Skolinspektionen bedömer att det vid uppföljningen av tillsynen inte har framkommit annat än att Vänersborgs kommun avhjälpit denna brist. Denna bedömning görs utifrån kommunens skriftliga redovisning samt det som framkommit vid uppföljningsbesöket.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolan ska se till att viktiga förutsättningar för elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som av ogiltiga skäl inte deltar i skolarbetet, så att eleven så snart som möjligt deltar. Skolan ska bedriva ett aktivt värdegrundsarbete, som innebär att exempelvis grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling.

Vidare ska lärarna ha kompetens och samverka med varandra, för att genom till exempel erfarenhetsutbyte utveckla skolans undervisning. Centrala stödfunktioner som skolbibliotek, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Skolan ska således inte bara ha tillgång till dessa funktioner, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterade i tidigare beslut att Vänersborgs kommun inte uppfyllde författningskraven avseende att:

- Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen)

Det har vid uppföljningen av tillsynen inte framkommit annat än att Vänersborgs kommun avhjälpt denna brist.

Motivering

Skolinspektionen bedömer att det vid uppföljningen av tillsynen inte har framkommit annat än att Vänersborgs kommun avhjälpt denna brist. Denna bedömning görs utifrån kommunens skriftliga redovisning samt det som framkommit vid uppföljningsbesöket.

Styrning och utveckling av verksamheten

Rektor ska, genom ett aktivt ledarskap, styra och utveckla verksamheten vid skolan så att alla elever ges en likvärdig utbildning av god kvalitet i en trygg miljö. Därför ska rektor, tillsammans med elever och personal, ha ett långsiktigt arbete för att nå detta syfte. Arbetet sker genom att utifrån en analys av nuläget identifiera verksamhetens utvecklingsbehov och med grund i denna analys sedan vidta nödvändiga förbättringsåtgärder. Detta innebär exempelvis att personalen ges kompetensutveckling som motsvarar de behov som framkommit genom analys av verksamhetens förbättringsområden. Det innebär också att rektor fördelar verksamhetens resurser på ett sätt som svarar mot elevernas behov, så att alla elever ges förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterade i tidigare beslut att Vänersborgs kommun inte uppfyllde författningskraven avseende att:

Beslut

2018-06-20

11 (12)

Dnr 43-2016:10303

- Rektorn följer upp skolenhetens resultat samt trygghet och studiero. Uppföljningen genomförs i relation till de nationella målen och dokumenteras. (1 kap. 4 §, 4 kap. 4-6 §§ och 5 kap. 3 § skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen beslutar rektorn om nödvändiga utvecklingsåtgärder, och dokumenterar de beslutade åtgärderna. (4 kap. 4-7 §§ skollagen; Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)
- Rektorn planerar för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomför dessa. Planeringen och åtgärderna dokumenteras. (4 kap. 4-7 §§ skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Det har vid uppföljningen av tillsynen inte framkommit annat än att Vänersborgs kommun avhjälpit denna brist.

Motivering

Skolinspektionen bedömer att det vid uppföljningen av tillsynen inte har framkommit annat än att Vänersborgs kommun avhjälpit dessa brister. Denna bedömning görs utifrån kommunens skriftliga redovisning samt det som framkommit vid uppföljningsbesöket.

Skolinspektionen avslutar härmed tillsynen avseende de brister som bedöms som avhjälppta.

Beslut

2018-06-20
12 (12)
Dnr 43-2016:10303

På Skolinspektionens vägnar

X Hans Larson

Enhetschef
Signerat av: Hans Larson

X Maria Larsson

Föredragande / Utredare
Signerat av: Maria Larsson